

INSTITUTIONEN FÖR GLOBALA STUDIER

Institutionen för globala studier

Joakim Berndtsson
Utbildningsansvarig
utbildningsansvarig@globalstudies.gu.se

Samhällsvetenskapliga fakultetsstyrelsen

Åtgärdsplan, kurser i Afrika- och Mellanösternstudier

Fristående kurser i Afrika- och Mellanösternstudier har ingått i *Pilot utbildningsutvärdering med extern bedömning 2016*. I den rapport som bedömaregruppen lämnat (V 2016/511) sammanfattas bedömningar av hur kurserna svarar mot de åtta övergripande kvalitetskriterierna i *Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling vid Göteborgs universitet*. Med utgångspunkt i dessa bedömningar redogörs nedan för de åtgärder som institutionen kommer att vidta (eller i vissa fall redan har vidtagit), samt en tidsplan och prioriteringsordning för arbetet.

En viktig förutsättning för detta arbete är att det sker i samband med en större översyn av hela utbildningsutbudet vid institutionen. Denna översyn inleddes under våren 2017 och innefattar en rad åtgärder för ökad kvalitet och genomströmning i våra utbildningar. Som en del av detta arbete har en arbetsgrupp vid institutionens Nämnd för utbildning på grund- och avancerad nivå (GAN) arbetat fram en plan för förändringar på kort, medellång och lång sikt.

När det gäller området Regionala studier, där kurserna i Afrika- och Mellanösternstudier ingår, kommer utbildningsledaren i ämnet att få i uppdrag att – i samråd med lärarlag, studierektor och utbildningsansvarig – formulera förslag till förändringar i samtliga av de ingående utbildningarna. Förslagen till förändringar skall vara färdiga i november 2017 med en plan för implementering under 2018.

Föreliggande åtgärdsplan är alltså en del av ett större kvalitets- och förändringsarbete vid institutionen. I ljuset av detta summeras nedan de rekommendationer som bedömaregruppen gett, samt de åtgärder vi avser att vidta. Vi inleder med de mer övergripande rekommendationerna som gäller Regionala studier i stort, varefter vi går vidare till förbättringsområden och åtgärder som gäller de specifika kurserna. Slutligen anges en preliminär tidsplan och prioriteringsordning för arbetet.

Summering av rekommendationer från bedömargruppen samt åtgärder

Regionala studier

I rapporten pekar bedömargruppen på ett antal utmaningar som gäller kurser i Regionala studier i allmänhet (se Rapport V 2016/511, avsnitt 6). Gällande *studentgruppen* pekar bedömargruppen på att denna typ av kurser (fristående kurser som inte leder till en examen) har speciella utmaningar när det gäller söktryck och genomströmning, samt att utbildningar med regional specialisering har svårare än andra utbildningar att hitta en tydlig identitet. Vidare konstaterar man att denna typ av kurser lockar andra studenter än exempelvis program, då de har mer av en fortbildande karaktär. Många studenter läser dessa kurser vid sidan av arbete eller andra studier, vilket i sin tur skapar utmaningar när det gäller studenternas motivation, aktivitet och prestation. När det gäller studentgruppen lämnar bedömarna följande rekommendationer:

- För att bemöta de problem som finns bör man från institutionens sida skapa pedagogiska modeller samt avsätta extra resurser för att höja studenternas aktivitetsgrad och därmed kvaliteten på kursen.
- Det bör säkerställas att grundläggande samhällsvetenskapliga begrepp och teorier tydliggörs i undervisningen, att undervisningsformer varieras samt att feedback från studenterna inhämtas för att möjliggöra en löpande justering av undervisningens form och innehåll. Utmaningarna med studentgrupperna är något som måste tas på största allvar av ledningen då detta även kan vara en orsak till att studenter hoppar av.
- Alternativet till det pedagogiska och vetenskapliga utvecklingsarbetet kan vara att man aktivt arbetar med att bli del av etablerade program, alternativt utarbetar ett nytt program, och att öka andelen programstudenter på kurserna. Bedömarna understryker att det är viktigt att möjligheten att läsa fristående kurs finns kvar eftersom det också kan vara en viktig inkörsport till fortsatta studier (V 2016/511:9-10).

Dessa rekommendationer omfattar såväl pedagogiska former som innehållsliga frågor. Institutionen delar bedömarnas uppfattning att fristående kurser är viktiga, samt att det är viktigt att vidta åtgärder för att höja studenternas aktivitetsgrad och för att skapa mer variation i undervisningen. För att hantera de utmaningar som bedömarna pekar på kommer institutionen att vidta följande åtgärder:

1. Institutionen kommer under 2017 att se över användningen av resurser/timmar på samtliga kurser och utbildningar. Under 2017 genomförs också interna pedagogiska seminarier och workshops, bland annat i syfte att diskutera frågor om aktivt lärande.
2. I den översyn av hela området Regionala studier som nu genomförs ingår att se över kursernas innehåll med avseende på såväl innehåll (bl. a. teorier och begrepp) som läraaktiviteter och former för undervisning. Detta sker i form av kurskonferenser och kursutveckling under ledning av utbildningsledare för Regionala studier.
3. I uppdraget som formuleras för Regionala studier ingår också att ta fram modeller för hur kurserna kan förändras för att bli mer attraktiva och mer integrerade i institutionens övriga utbud. Givet lågt söktryck och låg genomströmning på flera av dessa kurser kan vissa delar komma att läggas ner eller ges i annan form, exempelvis som nätbaserade kurser (vilket redan görs mer framgång inom Latinamerikastudier).

Vidare lyfter bedömargruppen frågor som rör *lärargruppen* samt *det pedagogiska ledarskapet* (V 2016/511, avsnitt 6.2 och 6.3). Här lyfter man frågor som rör personalförsörjningen inom dessa utbildningar, upplevd tidsbrist från lärare när det gäller kvalitetsarbete, samt timplanering till kurser inom området. Följande rekommendationer ges:

- Kontinuitet i undervisningen genom att sammanhålla lärarlagen är nödvändigt för att kurserna ska fungera. För att skapa ett pedagogiskt sammanhang som lärarna kan följa är ett förslag till ovanstående problem att ha en person på minst lektorsnivå som har ansvar för att utveckla kurserna vetenskapligt, pedagogiskt och praktiskt bland annat genom att införa mer varierande undervisningsformer, som sätter studentens lärande i centrum. Undervisningen på MÖ1112 bör tilldelas exempelvis tre lärare som är förpliktigade att ha hand om undervisningen över några år.
- För mer omfattande förändringar krävs dock att man frågar sig hur incitamentsstrukturen ser ut på avdelningen. Ska värdet av undervisningskvalitet höjas måste detta genomsyra ledningens övergripande strategier.
- Ett exempel är att lärare klagat på att det saknas tid för att omarbete kurser i den utsträckning de anser behövs. För att driva en mer studentbaserad och interaktiv undervisning krävs att ledningen är beredd att lägga mer resurser på undervisningen och att man följer upp hur undervisningstimmar används av lärarna.
- Att forskning prioriteras över undervisning är rationellt i de vanliga incitamentsstrukturerna på svenska universitet. Frågan är om det går, och om man är beredd att, ”tvångskommendera” lärare till institutionstjänstgöring på bekostnad av deras forskning. Det innebär att institutionens bästa går före lärarnas karriärval, vilket kan vara nödvändigt för att komma till bukt med de problem som finns i dagsläget. Det handlar om att utveckla karriärvägar baserade på undervisningsmeritering som alternativ till forskning, t.ex. lönepåslag eller undervisningsdocentur (V 2016/511: 10-11).

Flera av dessa rekommendationer är av övergripande karaktär och pekar på utmaningar som går utöver de utvärderade kurserna. Kontinuitet i lärarlagen är viktigt, liksom att höja värdet av pedagogiskt arbete och att skapa pedagogiska karriärvägar. Det är också tydligt att det ibland finns en motsättning mellan forskning och undervisning. Vissa av dessa frågor ligger delvis utanför institutionen, vilket gör det svårt att formulera åtgärder på institutionsnivå. Dock avser vi att vidta följande åtgärder:

1. Informera undervisande personal om pedagogiska karriärvägar (exempelvis möjligheten att meritera sig pedagogiskt vid GU).
2. Se över resursfördelning och resursanvändning i olika delar av institutionens utbildningar och att utforma ett system med resurser för pedagogiska satsningar och punktinsatser.
3. Se över bemanningen av kurser i Regionala studier för att skapa mer kontinuitet i lärarlagen. Detta sker också som en del i den översyn som nu pågår, och som ska utmynna i förslag i november 2017.

Slutligen tar bedömargruppen upp frågor om *studentbaserat lärande* och använd *litteratur* (V 2016/511, avsnitt 6.4 och 6.5). När det gäller litteratur diskuterar vi denna under de mer kursspecifika åtgärderna nedan. I relation till studentbaserat lärande pekar man på att det är svårt att få en överblick över studenternas lärande på grundval av endast en studentintervju. Man konstaterar dock att det är positivt med inslag som syftar till att träna mer generiska

färdigheter såsom akademiskt skrivande, men man påpekar samtidigt att undervisningen förefaller traditionell och icke-aktiverande. Bedömarna ger följande rekommendationer:

- En möjlighet vore att göra preliminära utvärderingar där studierektor/utbildningsansvarig tar en diskussion med studenterna under kursernas gång och då också får möjlighet att formulera krav på aktivt deltagande i undervisningen.
- Dessutom bör fler aktiverande lärmeteroder införas, exempelvis Flipped classroom, studentgrupper med en äldre student som mentor, andra typer av mer studentrelevanta uppgifter än att skriva 3 sidor, exempelvis intervjuer, skriva en opinion till en tidning om ett givet politisk problem, hålla en presentation, eventuellt filmad för medstudering, etc (V 2016/511: 11).

I relation till dessa rekommendationer avser institutionen vidta följande åtgärder:

1. Feedback från studenterna av mer formativ karaktär finns redan som inslag i kurserna i Regionala studier. Under 2017 (HT) samt 2018 (VT) kommer vi dock att göra en mer systematisk undersökning bland studenterna på dessa kurser för att få reda på mer om vilka studenterna är och hur de läser dessa kurser.
2. Nya pedagogiska former och metoder diskuteras vid institutionens pedagogiska seminarier och workshops. Under 2017 och 2018 kommer vi att fortsätta dessa seminarier med fokus på feedback och nya pedagogiska former (som exempelvis flipped classroom).

Vi övergår nu till de utvecklingsmöjligheter och rekommendationer som ligger närmare de kurser som varit föremål för den aktuella utvärderingen.

Afrikastudier

- Definition av Afrika (och Mellanöstern)
Problem: Afrikastudier utgår från en geografisk definition av regionen, omfattande hela kontinenten, till skillnad från en gängse avgränsning av Afrika söder om Sahara. Detta antas bidra till problem med för mycket att täcka in på kurserna och bristande fokus. Mellanösternstudier utgår från en definition av regionen som uppfattas vara tätt kopplad till de deltagande forskarnas specialområden, vilket anses för snävt.
Åtgärd: De båda kurserna kommer inledas med en eller ett par gemensamma föreläsningar kring definitionen av de båda regionerna, inklusive vad som särskiljer respektive kopplar samman dem. Lärolaget ges i uppdrag att gemensamt besluta om vilka områden som ska omfattas av Afrika- respektive Mellanösternstudier. Troligt är att Afrikastudier kommer behandla regionen söder om Sahara med fallstudier av enskilda länder (och aspekter, se nästa punkt), och att Mellanösternstudier kommer ta utgångspunkt i den bredare regionen men med fortsatta fallstudier av enskilda länder.

- **Bredd-Djup**
Problem: De båda kurserna uppfattas som mycket övergripande och otydligt avgränsade sinsemellan, vilket antas innebära otillräcklig progression och minska attraktionskraften på potentiella studenter.
Åtgärd: Lärarlaget har getts i uppdrag att se över kursernas övergripande innehåll och inbördes förhållande. En möjlig åtgärd är att de båda kursernas inriktning på politiska respektive ekonomiska förhållanden görs mer uttalade och renodlade, i båda fallen med en historisk genomgång men fokus på nutid. Geografiska fallstudier på mindre regioner/enskilda länder (olika på de båda kurserna) skulle också innebära avgränsning och fördjupning.
- **Fokus**
Problem: Kurserna anses sakna tillräcklig stringens mellan kursplan, litteratur, lektionsplan etc, vilket bland annat visar sig i ett starkt fokus på historia i undervisningen som inte återfinns i kursplanen.
Åtgärd: Lärarlaget har getts i uppdrag att revidera kursplaner, kursguider och litteraturlistor för att tydligt återspegla respektive kurs (klargjorda) fokus, och för att tydligt stämma överens sinsemellan. Arbetet är påbörjat.
- **Kurslitteratur**
Problem: Kurslitteraturen anses för lätt och otillräckligt integrerad i undervisning och examination.
Åtgärd: Kurslitteraturen på AA1111 har reviderats och använts mer aktivt i undervisning under innevarande termin. Det samma kommer ske för AA1112 till nästa gång kursen ges (VT18). Lärarlaget har i uppdrag att fortsätta revidera litteraturlistorna för att återspegla respektive kurs (klargjorda) fokus, minska mängden översiktlig litteratur och öka mängden vetenskaplig litteratur med snävare fokus, främst aktuella artiklar som kontinuerligt byts ut. Föreläsningar, seminarier och examinationsuppgifter kommer i högre grad än tidigare utgå ifrån litteraturen.
- **Pedagogik**
Problem: Ett stort antal lärare medverkar på kurserna, vilket antas bidra till viss spretighet och viss upprepning av innehåll. Studenterna har varierande studiebakgrund, vilket antas bidra till att studievana studenter saknar utmaningar. Svarefrekvensen på kursvärderingarna är mycket låg.
Åtgärd: Ambitionen och förväntan är att en kursansvarig lärare kommer ta huvudansvar för var och en av kurserna, och säkerställa att andra lärares medverkan fyller en tydlig funktion i kursen som helhet. Den närmare kopplingen till kurslitteraturen (och det ökade inslaget av vetenskapliga artiklar) kommer underlätta för olika studentgrupper att tillägna sig stoffet beroende på egen studiebakgrund. Seminarier kring litteraturen kommer underlätta för studievana studenter att ta till sig innehållet, medan mer studievana kommer ha möjlighet att utveckla egen analys. Både innehåll och form för kursvärderingar är under översyn på institutionen som helhet.

- Examination
Problem: Examinationen är koncentrerad till slutet av kurserna, vilket antas leda till att studenter tar dåligt ansvar för sina studier tidigt under kursen och till låg genomströmning. En examinationsuppgift om att utveckla en affärsidé anses ha oklar koppling till kursen.
Åtgärd: Fler, mindre examinationsuppgifter har införts vid olika tillfällen på kurserna under innevarande termin. Lärarlaget ges i uppgift att fortsätta utveckla examinationsformerna. En möjlig väg är att införa skriftliga recensioner/reflektioner och seminarier kring delar av litteraturen. Uppgiften om att utveckla en affärsidé har tagits bort.

Mellanösternstudier

- Definition av Mellanöstern (och Afrika)
 se under Afrikastudier
- Lärargrupp och kursansvar
Problem: Kontinuitet saknas i kursansvar och lärarbemanning. Kursansvar för en av kurserna innehas av en doktorand som antas ha små möjligheter att skapa nödvändig ämnesmässig och pedagogisk kontinuitet.
Åtgärd: Ambitionen och förväntan är att kursansvar för var och en av kurserna kommer innehas av en fastanställd lektor. Dessa ihop med det övriga lärarlaget ges i uppgift att se över helheten och säkerställa att andra lärares medverkan fyller en tydlig funktion i den helheten.
- Kurslitteratur
Problem: Kurslitteraturen på MÖ1111 förefaller begränsad i omfattning och delvis föråldrad.
Åtgärd: Litteraturlistan har uppdaterats inför innevarande termin. Kursansvarig har i uppdrag att kontinuerligt se över innehållet, och att öka listans omfång.
- Examination
Problem: Den avslutande och huvudsakliga examinationen på MÖ1111 innebär att studenterna väljer att svara på en av fyra frågor, vilket antas innebära att de kan lämna kursen utan att ha tillgodogjort sig stora delar av dess innehåll.
Åtgärd: Uppgiften förändras så att studenterna svarar på fler frågor. Tillsammans med övriga inlämningsuppgifter anses examinationen täcka lärandemålen.

Tidsplan, prioriteringsordning av åtgärder

Följande tidsplan baseras på de åtgärder som mer specifikt riktas mot området Regionala studier samt de kurser som varit föremål för revidering. Mer generella åtgärder, såsom pedagogisk fort- och vidareutbildning och översyn av resurs/timfördelning, genomförs kontinuerligt vid institutionen. Åtgärdsbeskrivningarna i tabellen sammanfattar de åtgärder som beskrivits ovan.

Tid	Åtgärder
V17	Revidering av litteraturlistor i Afrikastudier och Mellanösternstudier inför innevarande termin (klart), samt för kommande kursomgång (VT18)
	Formulering av uppdrag till utbildningsledare och lärarlag att se över utbud och struktur för hela kursutbudet inom området Regionala studier.
	Översyn av bemanning för kurserna i Afrika- och Mellanösternstudier. Pågående rekrytering av tillsvidareanställd personal förväntas förbättra den långsiktiga bemanningen på dessa kurser.
H17	Förslag till förändringar av kurser i Regionala studier från utbildningsansvarig och lärarlag behandlas i GAN och institutionsråd, varefter beslut fattas om förändringar (november).
	Revidering av kursplaner, inklusive innehållsbeskrivningar, examinations- och undervisningsformer inför kommande kursomgång (VT18). Inriktningen för dessa åtgärder bestäms till stor del av de förändringar som beslutas för Regionala studier i stort.
	Planering av nytt innehåll och läraktiviteter för kursomgång VT18 för att förtydliga kursernas fokus, nivå, progression och pedagogiska upplägg.
V18	Start för implementering av förändringar inom kursutbudet inom Regionala studier, inklusive Afrikastudier och Mellanösternstudier.

Med vänliga hälsningar

Joakim Berndtsson

Utbildningsansvarig